

L'Escarabató de la patata

Dia 15 d'agost de l'any 1935. És la festa major del poble veí de Les Illes, amb tota seguretat, el municipi més petit —119 habitants— del departament francès dels Pirineus Orientals. Anem a la festa; sortim molt aviat, feia calor i calia caminar bastant a poc a poc un parell d'hores. En arribar a la frontera, coll de Lli, divisòria de les aigües, fem una parada per a contemplar el paisatge; a mà dreta, la fèrtil plana de l'Empordà, amb el mar d'Empúries; a l'esquerra, la no menys fèrtil i rica del Rosselló, amb el mar de Canet-Plage. Arribem a les Illes; animació extraordinària. Música que no parava mai, l'himne nacional que retrunyia per tot arreu. Immensa gentada que omplia els hostals perquè aquell dia els francesos del Rosselló s'havien concentrat en aquell lloc per a gaudir també de les ombres, de l'aigua fresca i fer un bon dinar. Amb el meu germà i amb el meu noi gran ho férem dessora els castanyers de la Font del Batlle. A mitja tarda retorn cap a casa. Vàrem anar-hi tres, en tornàvem quatre. S'havia afegit amb nosaltres en Ramiro Vicens, un massanetenc trasplantat al Rosselló. El matí havia intentat el pas de la frontera i no el van deixar passar. Li vaig dir: vine amb nosaltres i passaràs. Va passar. Ja a la cara migjorn del Pirineu, dessora del castell de Cabrera, en contemplar la verdor i exuberància dels patatars i blatdemorars de Massanet de Cabrenys, en Ramiro ens diu: «Que n'és de bonic això! Si tinguessiu com nosaltres l'escarabat de la patata altra cosa seria. Ja vindrà i us donarà feina». Deu minuts abans d'arribar al poble, en Ramiro es fica dintre d'un patatar i compareix amb un grapat d'escarabats. «Ja els teniu ací». Els posem dintre d'una capsa de llumins i els presentem al Sr. Secretari de l'Ajuntament. Per tant, l'escarabató de la patata féu l'entrada oficial a Espanya pel terme de Massanet de Cabrenys, el dia quinze d'agost de l'any 1935.

Anys endarrera, en sortir de missa, tots els dies de festa es reunien a can Ciurans uns quants amics que feien una partida de tresillo. La major part d'ells han passat a millor vida; que Déu els hagi perdonat. Jo els parlava d'aquest insecte; però quasi no en feien cas, fins que al cap de dos o tres anys compareix a casa en Josep Duran —en Minguet— amb una capsa, dintre la qual hi portava els famosos insectes. «Els he trobat —em va dir— que es menjaven una patatera aventurera». Dintre de la mateixa capsa els guardà tot l'hivern.

* * *

Què és l'escarabató de la patata? Un insecte que fins a mitjans del segle XIX era una curiositat científica; s'alimentava de les solanàcies que espontàniament creixien per les terres del Colorado, cap a l'Oest dels Estats Units. Els colonitzadors d'aquelles terres, en sembrar patates li oferien gran quantitat d'aliment per a multiplicar-se en progressió creixent. Necessità tretze anys per arribar a les costes de l'Atlàntic, avançà fins el Canadà i el Golf de Mèxic. Ni la immensitat de l'Atlàntic el va deturar. Els països d'Europa prenen precaucions, impeding la importació de patates d'origen americà. A l'any 1876 es troba la Dorífora (nom de l'escarabató) al port de Bremen (Alemanya), i l'any 1887, nous focus a Alemanya que foren exterminats com també ho foren els focus d'Anglaterra de l'any 1901 i els d'Alemanya de l'any 1914. Però l'any 1922 reapareix a la Gironda, la Dordonya, i cap a l'any 1934, ja estaven invadits els departaments dels Alts Pirineus, Alt Garona, Baixos Pirineus, Ariège i Pirineus Orientals, tots els departaments que tenen frontera amb Espanya. Així la Dorífora, definitivament arribada a Europa, passa de França a Bèlgica